

Posudok na dizertačnú prácu

Autor: Mgr. et Bc. Jakub Marek

Téma: Identita mladého bezdomovca, jeho životný styl a motivácie ke zmene životného stylu

Oponent: Doc. PhDr. Marta Valihorová, CSc.

Spoločensko-ekonomické zmeny, ktoré nastali po roku 1989 mali pozitívny vplyv na životnú úroveň mnohých ľudí, avšak mali za následok aj výrazný sociálny dopad na určitú skupinu obyvateľov. Objavila sa na ulici skupina ľudí, ktorí zostali bez domova, bez práce, bez sociálnej starostlivosti, teda bezdomovci. Problematika bezdomovectva všeobecne, a osobitne bezdomovectva mladých ľudí je v posledných rokoch veľmi aktuálna a vážna, a v našich krajinách (Slovenskej a Českej republike) sa im nevenuje v odborných kruhoch dostatočná pozornosť. Oceňujem preto snahu autora dizertačnej práce prispieť k riešeniu tohto problému teoretickou analýzou, ale i výskumom.

Posudzovaná dizertačná práca je spracovaná v ôsmich základných častiach, pričom 1.-5. časť sú súčasťou teoretických východísk, 6.-8. časť tvoria empirické spracovanie výsledkov výskumu.

Pre spracovanie teoretickej časti autor využil viac 136 odborných zdrojov, z ktorých je 75 (55,1%) zahraničných. I táto skutočnosť svedčí o tom, že problematika bezdomovectva je v literatúre menej spracovaná.

Teoretické východiská sú v rozsahu 65 strán, autor sa zameriava najmä na charakteristiku a definovanie bezdomovectva, jeho históriu v ČR, reintegráciu, sociálne služby v ČR a pod. Súhlasíme s autorom, že je nedostatočný vedecký záujem o bezdomovectvo v ČR a SR, nedostatok informácií, publikácií a pod. *Čím si doktorand vysvetľuje túto skutočnosť?*

Autor DP publikoval v spoluautorstve monografiu „Bezdomovectvo v kontexte ambulantných služieb“, *prosím autora uviesť, aký percentuálny podiel má v tejto monografii a ktorá časť z monografie mu slúžila ako východisko pre spracovanie dizertačnej práce.*

Zaujímavá a dobre spracovaná je časť 4.1., 4.2, 4.3. – Faktory bezdomovectva (primárne, sekundárne, terciárne), pričom využil najmä zahraničné štúdie a v nich publikované výskumy. Absentuje mi však dôraz na školu ako jeden z faktorov – spomína sa len okrajovo

Pozitíva teoretických východísk:

- teoretická časť má premyslenú a logickú štruktúru
- oceňujem, že pozornosť venoval operacionalizácii jednotlivých pojmov, s ktorými pracoval a ktoré sleduje aj vo výskume
- pozitívne hodnotím prácu s dostatočným počtom odborných zdrojov
- oceňujem, že využil skúsenosti z vlastnej praxe i zahraničné štúdie (prehľad zahraničných výskumov kap. 4.1.2), ktoré sa tejto problematike venujú – teda dobrý prehľad v problematike bezdomovectva v zahraničí
- autor upozorňuje nielen na negatíva, ale aj na pozitíva bezdomovectva, (str.53) – napr. že mladý človek – bezdomovec sa dokáže o seba postarať, zvláda stres, ktorý súvisí so životom na ulici

Aj napriek pozitívnemu hodnoteniu teoretických východísk mám niektoré pripomienky a poznámky:

Pripomienky a poznámky k teoretickým východiskám :

- na str.14-15 uvádza rôzne prístupy k bezdomovectvu, (*zjavné, skryté a potenciálne*), ku ktorému sa prikláňa autor?
- pri analýze faktorov bezdomovectva absentuje okrem vplyvu rodiny (ktorá je rozpracovaná veľmi dobre), osobnosti bezdomovca, vplyvu ulice a pod. aj dôslednejšiu analýzu vplyvu školy, školského prostredia, prospechu bezdomovcov, vzťahu ku škole, učiteľom, spolužiakom a pod. V škole totiž jednotlivec prežíva veľmi veľa času, formuje sa tam osobnosť, socializuje sa a ak nastanú problémy už na základnej, či strednej škole, môže to byť ako jeden z faktorov bezdomovectva. Bezdomovec sa musí adaptovať na ulicu, zvládať stres, rešpektovať iných bezdomovcov, rozvíjať sociálne vzťahy - a všetky tieto i ďalšie kvality osobnosti sa dajú cielene rozvíjať v škole, čo môže byť napokon aj účinnou prevenciou pred „upadnutím do života na ulici“ Keďže ide o študijný odbor Pedagogická psychológia, očakávali by sme aj v teoretických východiskách viac pozornosti venovať práve edukácii, postaveniu jednotlivca v prostredí školy
- chýba nám tiež charakteristika životného štýlu mladých ľudí, motivácie k jeho zmene všeobecne i v zameraní na bezdomovcov. Tieto pojmy sú v samotnom názve dizertačnej práce. *Prosím doktoranda aby pri obhajobe zaujal k týmto pojmom stanovisko*
- teoretická časť je v porovnaní s empirickou časťou nepomerne „skromnejšia“, menšieho rozsahu

Empirická časť (autor ju nazval *Praktická časť*) je zameraná na výskum a analýzu jeho výsledkov. Konštatujem, že už samotný rozsah -200 strán naznačuje, že v tejto časti autor veľmi precízne spracoval výskum, jasne si stanovil výskumný problém, cieľ výskumu, charakterizoval skúmanú skupinu, popísal vhodne zvolené výskumné metódy, prehľadne analyzoval výsledky výskumu a pod. Oceňujem, že autor DP využil ako kvantitatívne, tak i kvalitatívne metódy výskumu (zmiešanú metodológiu). Oceňujem najmä kvalitatívne metódy, ktoré sú na realizáciu i vyhodnotenie pomerne náročné. Autor ich zvládol na dobrej úrovni.

Pozitívna empirickej časti dizertačnej práce

- oceňujem, že autor mal jasný výskumný plán i zvolené vhodné výskumné nástroje
- oceňujem tiež skutočnosť, že jeho výskum bol súčasťou širšie koncipovaného výskumu v rámci GAČR
- pozitívne hodnotím i charakter, resp. dizajn výskumu, ako aj výber výskumnej vzorky, čo iste nebolo jednoduché – presvedčiť bezdomovcov najmä na rozhovor – i keď mali finančnú motiváciu
- pozitívne hodnotím prehľadnú a logickú štruktúru empirickej časti najmä preto, že výskumných výsledkov mal autor veľmi veľa a podarilo sa mu kategorizovať ich jasne a zrozumiteľne

- precízne a zrozumiteľne interpretuje výsledky kvantitatívneho i kvalitatívneho výskumu, prikladá tiež zaujímavé a autentické výpovede bezdomovcov, ako aj vhodné vlastné komentáre, ktoré naznačujú bohaté skúsenosti autora s bezdomovcami
- oceňuje kapitolu Diskusia, v ktorej autor preukázal dobrú schopnosť komparácie vlastných výskumných zistení so zisteniami iných výskumníkov ako aj odpovedať na vlastné výskumné otázky

Aj napriek tomu, že doktorand má ujasnený cieľ i výskumné postupy, metódy, výskumnú vzorku, máme k projektu tieto *pripomienky a odporúčania*:

Pripomienky a poznámky k empirickej časti

- výskum má charakter skôr sociálnej práce, menej sú zdôrazňované psychologické východiská problematiky
- chýba nám opäť prepojenie na edukačnú prax – keďže ide o doktorandskú prácu z pedagogickej psychológie
- v závere absentujú odporúčania pre výchovu a vzdelávanie, pre prácu učiteľov, vychovávateľov, školských psychológov, na čo by mali viac kladť dôraz vo výchove, pri rozvíjaní pozitívnych stránok osobnosti (s dôrazom na myšlienky pozitívnej psychológie) pre prevenciu bezdomovectva a pod. Závery smerujú skôr do sociálnej práce. Prosím doktoranda, aby pri obhajobe zdôraznil závery práve pre edukačnú prax, ktoré vyplynuli z jeho výskumnej práce.
- pri analýze výsledkov kvantitatívneho výskumu chýba štatistické spracovanie
- empirická časť je veľmi rozsiahla, miestami sa javí ako roztrieštená, až nesúvislá. Čitateľ sa musí výrazne „zorientovať“ a nachádzať vzťahy a súvislosti sám.

Záver:

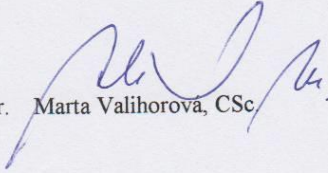
Celkove predloženú a posudzovanú dizertačnú prácu doktoranda **Mgr. et Bc. Jakub Marek** možno hodnotiť ako premyslenú, spracovanú na primeranej úrovni.

Autor v dizertačnej práci preukázal schopnosť realizovať teoretickú analýzu predmetnej problematiky, taktiež preukázal schopnosť realizovať exaktný výskum, práca spĺňa požiadavky, kladené na tento typ práce.

Vzhľadom k uvedeným skutočnostiam a aj napriek niektorým poznámkam a pripomienkam dizertačnú prácu

odporúčam na obhajobu.

V Banskej Bystrici 16.7..2015

Doc. PhDr. Marta Valihorová, CSc.